

ยกมาตรฐานใหม่ของสถาปัตยกรรมยุคโลกร้อน

สิ่งก่อสร้างในโอลิมปิก พาร์คที่กรุงลอนดอนได้รับคำวิจารณ์ทั้งในเชิงบวกและลบจากแวดวงสถาปนิก แต่ทั้งหมดเห็นตรงกันว่า เป้าหมายใหม่สู่ความยั่งยืนหมายถึงจุดจบของการก่อสร้างอย่างสิ้นเปลือง

คนส่วนใหญ่เมื่อนึกถึงโอลิมปิกที่กรุงปักกิ่งปี 2008 ก็จะนึกถึงภาพของอาคารรังนก (Bird's Nest) สนามกีฬาหลักที่สร้างขึ้นโดยสถาปนิกชาวสวิตเซอร์แลนด์ Jacques Herzog และ Pierre de Meuron ร่วมกับสถาปนิกชาวจีน Li Xinggang โดยได้รับฉายานี้มาจากโครงสร้างเหล็กกล้าแบบเปิดและกลายเป็นสัญลักษณ์ที่คนจดจำได้ในทันที

ในปี 2005 เมื่อลอนดอนได้รับเลือกให้เป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน บริษัท Foreign Office Architects (FOA) ได้เสนอการออกแบบสนามกีฬาที่มีโครงสร้างคดโค้งดูน่าทึ่ง ซึ่งดูเหมือนว่าลอนดอนจะเดินตามรอยปักกิ่งที่มีสนามกีฬาล้ำยุคเพื่อความประทับใจของทุกคน และมีค่าดูแลรักษามหาศาลเมื่อเกมส์การแข่งขันจบลง

แต่ในเดือนกรกฎาคม 2006 คณะกรรมการโอลิมปิก (Olympic Delivery Authority หรือ ODA) ตั้งใจอยู่ที่ท้าทายมากกว่านั้น คือ สถาปนิกจะต้องทำความสะอาดและปรับพื้นที่ของโอลิมปิก พาร์ค ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของกรุงลอนดอนและสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จะวางมาตรฐานการออกแบบที่ยั่งยืนและเข้าถึงได้ขึ้นมาใหม่ หัวใจสำคัญอยู่ที่สิ่งเหล่านี้จะเป็นมรดกตกทอดจากกีฬาโอลิมปิกที่ทางคณะกรรมการเชื่อว่ามันจะเปลี่ยนและชักนำให้ผู้คนหันมาสนใจกีฬาได้ในระยะยาว ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ฉลาดมากเพื่อเทียบกับสนามกีฬารังนกที่เจ้าของไม่สามารถหาวิธีใช้ประโยชน์สนามได้อย่างถาวรแต่ต้องค้นหาค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามากถึง 10 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี

สิ่งก่อสร้างมากกว่า 200 แห่งถูกรื้อถอนก่อนจะสร้างโอลิมปิก พาร์คในลอนดอนและ มีการนำวัสดุที่ได้จากการรื้อถอนกลับไปใช้ใหม่ถึง 97% ซึ่งช่วยลดขยะได้มาก การออกแบบ The Greenway ซึ่งเป็นทางเดินและทางจักรยานหลักชิ้นใหม่ โดยใช้อิฐและหินที่ใช้ปูหรือรองพื้นถนน ฝาท่อระบายน้ำ ไม้หมอน และกระเบื้องที่เก็บมาจากบริเวณที่รื้อถอนและขนย้าย คณะกรรมการโอลิมปิกต้องการให้ผู้รับเหมาใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดตั้งคณะผู้จัดจำหน่ายไม้ที่มีการผลิตอย่างยั่งยืนและได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายให้แก่ผู้รับเหมาทั่วสนามโอลิมปิก พาร์ค และเพื่อที่จะลดปริมาณคาร์บอนทั้งหมดในโอลิมปิก พาร์ค โรงงานคอนกรีตจึงถูกสร้างขึ้นในพื้นที่เพื่อจัดส่งคอนกรีตที่มีคาร์บอนต่ำให้กับผู้รับเหมาทั้งหมด

โอลิมปิก พาร์คจึงเป็นโครงการสิ่งปลูกสร้างสาธารณะที่สำคัญที่สุดของสหราชอาณาจักรนับตั้งแต่ งาน Festival of Britain ในปี 1951 สนามและอาคารกีฬาถูกสร้างขึ้นโดยใช้เงิน 9.3 พันล้านปอนด์ เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่รกร้างฝั่งตะวันออกของกรุงลอนดอน รวมถึงสถาปัตยกรรมล้ำยุคในรูปสนามกีฬาทางน้ำ Aquatics Center ที่มีหลังคาเหล็กรูปโค้งสไตลิ่งงานออกแบบของ Zaha Hadid ซึ่งภายในประกอบด้วยสระว่ายน้ำและสระกระโดดน้ำ 3 สระ ที่มีมูลค่าถึง 253 ล้านดอลลาร์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของโอลิมปิก พาร์ค ถือว่าเป็น “ประตูสู่เกมส์การแข่งขัน” โดยหลังจากการแข่งขันจบลงอาคารก็ได้กลายเป็นสนามว่ายน้ำที่กรุงลอนดอนยังคงขาดอยู่

และทางทิศเหนือของโอลิมปิก พาร์ค สนาม велоโดรมที่มีมูลค่า 86 ล้านดอลลาร์ ออกแบบโดย Hopkins Architects and Expedition Engineering เป็นสนามแข่งจักรยานที่มีหลังคาทำจากเหล็กกล้าและไม้ที่ตัดให้โค้งขึ้นจนได้รับฉายาว่า “the Pringle” อาคารนี้ถูกยกย่องไว้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมได้อย่างยอดเยี่ยม เนื่องจากสามารถถ่ายเทอากาศตามธรรมชาติได้เกือบ 100% ลดการใช้พลังงานโดยใช้แสงสว่างจากธรรมชาติอย่างเต็มที่ และนำน้ำฝนที่ตกบนหลังคามาใช้สำหรับการรดซีกโครกและการชะล้าง สถาปนิกผู้ออกแบบมุ่งเน้นที่ประโยชน์ใช้สอยแบบยั่งยืน และเขามองว่าเกมส์โอลิมปิกเป็นเสมือน “งานขึ้นบ้านใหม่” เท่านั้น

สนามกีฬาหลัก ใช้งบประมาณ 431 ล้านปอนด์ ไม่ใช่ในงานของ FOA แต่เป็นการออกแบบของบริษัทที่มีฐานอยู่ที่ Kansas City ชื่อ Populous ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อมาจาก HOK sport ในปี 2009 งานโครงสร้างที่มีน้ำหนักเบาและหลังคาสีขาวถูกวิจารณ์ว่าขาดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ Tom Dyckhoff นักวิจารณ์งานสถาปัตยกรรมของหนังสือพิมพ์ The Times ลอนดอน เรียกมันว่า “ผิดหวังอย่างน่าเศร้า” สถาปนิกชาวอังกฤษ Piers Gough บอกกับหนังสือพิมพ์ The Guardian ว่า “มันเป็นสนามกีฬา IKEA ดูโปร่งโล่ง ตรงไปตรงมา และไม่ยุ่งยาก เราคาดหวังสนามกีฬาที่ทำให้ตื่นตะลึงแต่น่าเสียดายที่มันไม่ใช่” และ Ellis Woodman จากนิตยสาร Building Design เขียนไว้ว่า “สนามนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการมุ่งเน้นที่ความประหยัดคุ่มค่า ซึ่งตรงข้ามกับสนามกีฬาในโอลิมปิกปี 2008 ที่กรุงปักกิ่งอย่างสิ้นเชิง ถึงแม้ว่านั่นคือความสำเร็จแต่ไม่ใช่ความสำเร็จทางสถาปัตยกรรม”

Populous เป็นบริษัทผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอาคารกีฬาและสนามกีฬาเพียงแห่งเดียวในโลกที่ได้ออกแบบสนามกีฬาโอลิมปิกถึง 3 ครั้ง (ลอนดอน ซิดนีย์และโซซีของรัสเซียที่จะเป็นเจ้าภาพโอลิมปิก ฤดูหนาวปี 2014) บริษัทยังได้ออกแบบสนามกีฬาแห่งชาติ Wembley ใหม่ในกรุงลอนดอนด้วย

สำหรับสนามกีฬาโอลิมปิกที่ลอนดอนมีความท้าทายตรงที่ต้องจุผู้ชมได้มากถึง 80,000 คน และสามารถตัดออกไปได้ 55,000 ที่นั่งเพื่อให้เหลือสนามที่เล็กลงและใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น โครงหลังคาสร้างมาจากท่อส่งแก๊สที่ไม่ใช่แล้ว ริมบั้นยาวหลายร้อยอันที่ทำจากผ้าหลากสีแขวนไว้ด้านบนนั้นถูกออกแบบมาเพื่อสร้างความเคลื่อนไหว ทั้งยังช่วยลดแรงลมรอบๆ สนามกีฬา หินแกรนิตจากท่าเรือ King George V ถูกนำมาใช้ใหม่เพื่อสร้างเป็นผนังน้ำของสนามกีฬา “ถ้าคุณสามารถนำสองในสามส่วนของสนามกีฬาออกมาหลังจากการแข่งขันโอลิมปิก คุณก็ประหยัดค่าใช้จ่ายในวงจรชีวิตของสนามได้สองในสามส่วน” ตัวแทนของ Populous กล่าวในหนังสือพิมพ์

ขณะที่นักวิจารณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Woodman มีคำติในแง่ความสวยงาม เราคงยังตัดสินใจไม่ได้จนกว่าจะเห็นว่าสนามกีฬาแห่งนี้เข้าไปมีบทบาทในชีวิตหลังโอลิมปิกของชาวลอนดอนอย่างกลมกลืนเพียงใด

เครดิต: แปลจากบทความ “Raising the bar”

<http://www.materialconnexion.com/Home/Matter/MatterMagazine92/RaisingTheBar/tabid/812/Default.aspx>) ในนิตยสาร Matter ฉบับ 9.2 เขียนโดย Nadine Robin Nathan